

Stališče NČR DNS in SNS

Novinarsko častno razsodišče, skupni organ Društva novinarjev Slovenije in Sindikata novinarjev Slovenije (v nadaljevanju NČR), v sestavi Gojko Bervar (predsednik), Ranka Ivelja, Sonja Merljak Zdovc, Neva Železnik, Jernej Rovšek, Anja Gorenc, Tatjana Pirc (člani), je na dopisni seji 20. decembra 2016 v primeru vzgojiteljica (ime izpuščeno zaradi varovanja pritožnične zasebnosti, zanjo pooblaščenka Nada Vučajnk) proti novinarju Alešu Andloviču, primeru Domen Savič proti novinarju Alešu Andloviču in uredniku Bojanu Budji, Slovenske novice, ter primeru skupina novinarjev proti Alešu Andloviču in uredniku Bojanu Budji ugotovilo, da sta novinar in urednik kršila Kodeks novinarjev Slovenije. Razsodišče je primere združilo, ker obtožbe vseh pritožnikov zadevajo isti članek.

Primer: Vzgojiteljica (ime izpuščeno zaradi varovanja pritožnične zasebnosti, zanjo pooblaščenka Nada Vučajnk) proti novinarju Alešu Andloviču, Slovenske novice; Domen Savič proti novinarju Alešu Andloviču in uredniku Bojanu Budji, Slovenske novice; skupina novinarjev proti Alešu Andloviču in uredniku Bojanu Budji, Slovenske novice

Slovenske novice so 20. oktobra 2016 objavile članek z naslovom *V vrtcu vrgla otroka ob tla*, njegov avtor je novinar Aleš Andlovič. V članku je med drugim zapisal, da je vzgojiteljica »prijela otroka, ga privzdignila v zrak in ga nato z vso silo vrgla ob tla«. Istega dne je bil na profilu Slovenskih novic na Facebooku ob 10.30 objavljen zapis »Slovenska vzgojiteljica iz srljivke. Otroka je dvignila in zalučala ob tla«. Pritožnica zatrjuje, da je navedeni zapis povsem neresničen, skupaj s senzacionalnim naslovom in opisom domnevnega ravnanja naj bi predstavljal hudo obtožbo, ki bi imela vse znake kaznivega dejanja, če bi bila resnična. Pritožnica navaja, da si novinar ni pridobil ne informacije vzgojiteljice ne informacije staršev domnevno ogroženega otroka, podatke pa je objavil v trdilni obliki, ne da bi preveril točnost zbranih informacij in ne da bi počakal na ugotovitev pristojnih organov.

Pritožnica meni, da novinar ni upošteval osnovnih poklicnih meril, kot so preverjanje dejstev, verodostojnost, odgovornost, natančnost, strokovnost, ki novinarja zavezujejo k preverjanju informacij in podatkov, namenjenih javni objavi. Če podatkov ni mogoče preveriti, bi novinar, kot poudarja, moral navesti vsaj vir. Pritožnica še navaja, da je »zlonamerno pisanje« novinarja vzgojiteljici povzročilo nepopravljivo škodo; takoj po objavi članka je bila hospitalizirana v UKC Maribor.

Novinar naj bi kršil 1. člen¹ Kodeksa, ker ni preverjal točnosti informacij, 2. člen², ker je žaljivo in nekorektno predstavljal dejstva, 3. člen³, ker ni pridobil odziva vzgojiteljice, čeprav je navedel hudo obtožbo zoper njo, 6. člen⁴, ker ni navedel vira informacije, 17. člen⁵, ker je objavil polno ime vzgojiteljice in brez njenega soglasja njeno fotografijo ter s tem neupravičeno posegel v njeno zasebnost.

Pritožnica navaja, da so Slovenske novice poleg prvega članka objavile še članek, v katerem poročajo, da so sokrajani na protestnem shodu branili očrnjeno vzgojiteljico in objavile (njen) popravek, v katerem je zanikala resničnost navedbe, da je vzgojiteljica vrgla otroka ob tla. Pisanje Slovenskih novic po mnenju vodi želja po dobičku, zato so zlorabile pravico do svobode obveščanja in posredovanja informacij (39. člen ustave) in kršile osebnostne pravice in pravico do zasebnosti, ki jih prav tako varuje ustava.

Zaradi domnevnih kršitev v članku Slovenskih novic »V vrtcu vrgla otroka ob tla« se je pritožil tudi Domen Savič (v nadaljevanju pritožnik). Po njegovem mnenju je novinar kršil 1., 2., 3., 6., 17. in 18. člen⁶ Kodeksa. Utemeljitev kršitev za 1., 2., 3., 6. in 17. člen so podobne, z nebitvenimi razlikami, zato jih posebej ne bomo navajali. S katerimi navedbami sta novinar in urednik kršila 18. člen, pritožnik ni utemeljil. Zapisal je le, da bi »glede na področje domnevne kršitve« pričakoval, da bi »mediji izkazali še toliko večjo previdnost in počakali na uradne rezultate preiskave«. Pritožnik kršitev Kodeksa očita tako novinarju Alešu Andloviču kot uredniku Bojanu Budji. Poleg Slovenskih novic kršenje Kodeksa očita še petim medijem: Reporterju, STA, Žurnal24, Planetu, Politikis. (Pritožbe zoper različne medije NČR obravnava posebej.)

Na isti članek V vrtcu vrgla otroka ob tla se je pritožila tudi skupina novinarjev (Danijel Poslek, Dejan Rat, Nataša Kuhar, Irena Kodrič Cizerl, Stanislav Kocutar, Katarina Klep Černejšek, Nataša Rižnar, Aleks Horvat, Gabrijela Milošič, Miran Ornik, Breda Čepe in Anton Petelinšek; v nadaljevanju pritožniki). Po njihovem mnenju sta novinar Aleš Andlovič in posledično z objavo urednik Bojan Budja kršila pet členov Kodeksa: Prvi člen naj bi novinar kršil, ker »očitno ni dovolj dobro preveril« točnosti zbranih informacij. Menijo, da je njegovo navedbo, »da je vzgojiteljica otroka prijela, ga privzdignila v zrak in ga nato z vso silo vrgla ob

¹ 1. člen: Novinar mora preverjati točnost zbranih informacij in se izogibati napakam. Svoje napake —četudi nenamerne— mora priznati in popraviti. V tem primeru NČR lahko presodi, da novinar ni kršil kodeksa.

² 2. člen: Novinar se mora izogibati nekorektnemu, osebno žaljivemu predstavljanju podatkov in dejstev.

³ 3. člen: Novinar mora pri objavljanju informacij, ki vsebujejo hude obtožbe, pridobiti odziv tistih, ki jih te informacije za devajo, praviloma v istem prispevku, sicer pa takoj, ko je mogoče. Enako mora storiti tudi, ko povzema hude obtožbe iz drugih medijev ali arhivov. Če novinar odziva ni mogel pridobiti, mora to javnosti pojasniti.

⁴ 6. člen: Novinar mora, kadar je le mogoče, navesti vir informacije.

⁵ 17. člen: Novinar spoštuje pravico posameznika do zasebnosti in se izogiba senzacionalističnemu in neupravičenemu razkrivanju njegove zasebnosti v javnosti. Poseg v posameznikovo zasebnost je upravičen le, če javni interes pretehta nad spoštovanjem njegove zasebnosti. Pri poročanju o javnih osebnostih in tistih, ki želijo dobiti moč in vpliv ter vzbujati pozornost, je pravica javnosti do obveščenosti širša. Novinar se mora zavedati, da lahko z zbiranjem ter objavo informacij, fotografij in posnetkov škodi posameznikom, ki niso vajeni medijske in javne pozornosti.

⁶ 18. člen: Ko novinar poroča s področja pravosodja, upošteva, da nihče ni kriv, dokler ni pravnomočno obsojen. Novinar mora biti pazljiv pri omembi imen in objavi fotografij in posnetkov storilcev, žrtev in njihovih svojcev v poročilih o nesrečah in predkazenskih postopkih.

tla«, ovrгла že ravnateljica vrtca, ki da zatrjuje, »da ni šlo za fizično nasilje nad otrokom« in da je tudi priča, ki jo navaja novinar, »povedala le to, da je vzgojiteljica bila glasna nad otrokom in ga je prijela za roke«. Dodajajo, da pri tem »priča dogodka ni govorila o nobenem metanju ali čem takem, kar bi povzročilo kakršnekoli poškodbe pri otroku.«

Peti člen⁷ naj bi kršil, ker ni opozoril, da gre za nepotrjene informacije, »čeprav se je kasneje izkazalo, da so informacije, ki jih je objavil, tudi v vodstvu vrtca označili za neresnične«.

Sedemnajsti člen naj bi kršil z objavo imena in priimka vzgojiteljice ter z objavo njene fotografije, kar je po mnenju pritožnikov mogoče označiti kot neutemeljen poseg v posameznikovo zasebnost. Dodajajo, da javni interes ni pretehtal nad spoštovanjem zasebnosti in da je novinar z objavo fotografij neposredno škodil posameznici, o čemer priča tudi njena hospitalizacija.

Osemnajsti člen novinarskega kodeksa naj bi kršil z objavo naslova članka »V vrtcu otroka vrgla ob tla«, saj je z njim vzgojiteljica označena za krivo tega dejanja, še preden je policija zaključila z delom, navajajo pritožniki, kar pomeni, da je bila zadeva v času objave članka v predkazenskem postopku. Ta člen naj bi kršila tudi z objavo imena, priimka in fotografije vzgojiteljice.

Novinar in urednik na pritožbe nista odgovorila.

Sklep: Novinar Aleš Andlovič in urednik Bojan Budja sta kršila 1., 3., 5., 17. in 18. člen, nista pa kršila 2. in 6. člena Kodeksa novinarjev Slovenije.

Obrazložitev: V to, kaj se je dogajalo v omenjenem vrtcu oziroma kaj je ali naj bi domnevna priča videla, se razsodišče ni spuščalo. Zanimalo ga je le, na katera dejstva in dokaze je novinar, ki na pritožbe ni odgovoril, oprl svoje trditve. Informacijo, da je neimenovana priča skozi okno videla, da je bila vzgojiteljica fizično nasilna do otroka, naj bi - tako je mogoče sklepati iz ne povsem jasnih navedb v članku - novinarju posredoval nekdo od staršev vrtčevskih otrok. Novinar je informacijo preverjal pri ravnateljici, ki resničnosti dogodka ni ne potrdila ne zanikala, saj je bila tudi sama o njem le obveščena; policijska preiskava je še potekala. Novinar omenja tudi »zgrožene« starše otroka, a tudi ti resničnosti dogodka niso - po navedbah v članku - ne zanikali ne potrdili. Novinar je kljub temu, da je imel, kot je videti, na voljo en sam, najverjetneje posreden vir (v članku namreč ne omenja, da bi komuniciral z domnevno pričo dogodka), o dogodku poročal v trdilni obliki, kot da se je nedvomno zgodilo. Tudi naslov v trdilni obliki implicira, da ni dvoma, da se je brutalno nasilje nad otrokom dejansko zgodilo. Novinar je torej izhajal iz govornice in jo brez nujnih dodatnih preverjanj prikazal kot neizpodbitno dejstvo, čeprav za to ni imel dokaza. Na to kaže tudi kasneje objavljeni članek Krajani odločno branijo vzgojiteljico, v katerem novinar navaja nova dejstva (na primer domnevni, prav tako nejasni zapis v zapisniku, po katerem naj bi se (citiramo dobesedno) »vzgojiteljica drla na otroka in ga dvignila za roko, potisnila ga je nekaj lesenega -

⁷ 5. člen: Ko novinar objavlja nepotrjene informacije, govornice ali ugibanja, mora na to opozoriti.

spodaj«), ki trditve iz prvega članka relativizirajo oziroma zanikajo. Po mnenju razsodišča novinar ni pokazal zadostne skrbnosti pri preverjanju, da bi se izognil napakam, ki so ob tako občutljivi temi še posebno hude, zato je kršil 1. člen kodeksa

O navedbi skupine pritožnikov, da je novinarjeve navedbe ovrгла ravnateljica vrtca, ki da zatrjuje, »da ni šlo za fizično nasilje nad otrokom«, in da je tudi priča, ki jo navaja novinar, »povedala le to, da je vzgojiteljica bila glasna nad otrokom in ga je prijela za roke«, razsodišče ni razsojalo, saj ni jasno, kdaj (ali že v času pred objavo prvega članka ali kasneje) in komu naj bi ravnateljica to povedala.

Navedbe o domnevnem nasilju vzgojiteljice same po sebi niso osebno žaljive; novinar v glavnem povzema, kaj so o tem rekli drugi. Žaljive so le, v kolikor so neresnične oziroma nepreverjene. O tem pa se je razsodišče, ki praviloma sledi načelu, da zaradi iste napake novinarja ne sankcionira dvakrat, izreklo že pri ugotavljanju kršitev prvega člena. Novinar zato ni kršil 2. člena.

Obtožba vzgojiteljice, da je otroka vrgla ob tla, je nedvomno huda obtožba. Iz članka ni razvidno, da bi novinar poskušal pridobiti odziv vzgojiteljice, k čemur ga zavezuje 3. člen. Ker razsodišče nasprotne informacije zaradi novinarjevega in urednikovega molka nima, se lahko opre le na članek. NČR zato ugotavlja, da je novinar kršil 3. člen.

Da informacija o domnevnem nasilju vzgojiteljice ni potrjena, je iz članka deloma razvidno, saj kot vir omenja le informacijo enega od staršev otrok v vrtcu. Toda novinar ne opozori jasno, da je bil dogodek potrjen le posredno in samo z enega vira. Nasprotno: informacijo o nasilju vzgojiteljice predstavlja kot neizpodbitno dejstvo in s tem zavaja bralce. Novinar je zato kršil 5. člen kodeksa.

Novinar ni kršil 6. člena Kodeksa. Čeprav je članek napisan nejasno, je vseeno iz njega mogoče ugotoviti, da je vir (nepotrjene) informacije, da naj bi se je vzgojiteljica znesla nad otrokom, eden od staršev otrok iz vrtca.

Poročanje o domnevnem nasilju nad otroki v vrtcu je v interesu javnosti - tudi v primerih, ko morebiti še niso znane vse okoliščine. Novinar je ob nepreverjenih informacijah (kar je razsodišče že sankcioniralo s kršitvijo 1. člena) v tehtanju med posegom v zasebnost osumljene vzgojiteljice in javnim interesom dal prednost javnemu interesu in se odločil za objavo polnega imena vzgojiteljice in njene fotografije. Razsodišče ugotavlja, da je to storil, čeprav je svoje navedbe po dostopnih informacijah oprl le na nepreverjene govorice. Zato meni, da je neupravičeno posegel v zasebnost vzgojiteljice in s tem kršil 17. člen. Določila 17. člena, po katerem se mora novinar zavedati, da lahko z zbiranjem ter objavo informacij in fotografij škodi posameznikom, ki niso vajeni medijske in javne pozornosti, ni kršil. Ta del 17. člena je bil oblikovan z drugačnim namenom: novinarja zavezuje k odgovornosti pri navajanju izjav oseb, ki niso vajene medijskega nastopanja. Izjav vzgojiteljice novinar ni navajal, zato to določilo v tem primeru ni relevantno.

Ker je novinar prejudiciral krivdo vzgojiteljice - brez potrebnih dokazov in v času, ko niti policija še ni opravila svojega dela - je z objavo polnega imena in fotografije vzgojiteljice kršil tudi 18. člen Kodeksa. Ta člen namreč novinarja zavezuje k pazljivosti pri omembi imen in objavi fotografij v predkazenskih postopkih. Novinar bi moral upoštevati, da nihče ni kriv, dokler ni pravnomočno obsojen. Četudi bi bila krivda vzgojiteljice po dostopnih dokazih ugotovljena, ne bi smel razkriti njenega polnega imena in objaviti njene fotografije vsaj do vložitve obtožnega predloga (po opravljeni policijski preiskavi).

Obnova postopka: Postopek, ki je bil zaključen in sta bila po njem izdana razsodba ali stališče NČR, se lahko obnovi na temelju predloga kateregakoli udeleženca v postopku. Udeleženec v postopku lahko zahteva obnovo postopka najpozneje eno leto od dne, ko je izvedel nova dejstva in dokaze, ki lahko vplivajo na spremembo prvotno izrečene razsodbe ali stališča. O predlogu za obnovo postopka odloča NČR, ki mora ugotoviti, ali obstajajo utemeljeni razlogi za obnovo postopka. Ponovni postopek prav tako vodi NČR.

v Ljubljani, 20. decembra 2016

Gojko Bervar, predsednik Novinarskega častnega razsodišča